

Duurzame omslag vraagt actief samenspel van overheid, bedrijfsleven en financiële sector

Eind 2015 heeft de wereldgemeenschap in Parijs afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden. Dat is noodzakelijk om een leefbare wereld door te geven aan volgende generaties. Het akkoord van Parijs spoort ons allen aan om te handelen. Ook onze financiële instellingen onderschrijven deze koers en willen een wezenlijke bijdrage leveren. De transitie naar een duurzame economie vraagt immers grote private investeringen, die gefinancierd moeten worden. Wij zijn er van overtuigd dat we als financiële sector nog extra stappen kunnen zetten, en dat we dat alleen kunnen doen in goede samenwerking met de overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Klaas Knot van De Nederlandsche Bank (DNB) zei bij de presentatie van het jaarverslag 2016 van DNB hierover het volgende: ‘Wellicht de meest urgente en universele uitdaging is om onze economie klimaatneutraal te maken. Daarvoor is onder meer een langetermijnvisie nodig, bijvoorbeeld vastgelegd in een klimaatwet, die aangeeft hoe de transitie voor de verschillende sectoren moet verlopen. Sleutel voor een succesvolle overgang is een betere beprijzing van CO₂-uitstoot. Daarnaast biedt de energietransitie de Nederlandse economie ook kansen. Geloofwaardig en voorspelbaar beleid helpt daar zeker bij.’ Bij die visie willen wij als financiële sector aansluiten.

Nu de klimaatdoelen met wereldwijde instemming zijn vastgesteld, delen we allen in de verantwoordelijkheid om deze te realiseren. Dat de Verenigde Staten niet langer het klimaatakkoord onderschrijven, is betreurenswaardig, maar geen reden om af te haken. We beseffen dat stilzitten geen optie is en uiteindelijk kostbaarder. Bovendien biedt deze omslag ook grote kansen op nieuwe welvaart. Juist voor een land als Nederland, dat niet rijk is aan natuurlijke grondstoffen en het daarom vooral moet hebben van ideeën en innovatie. De transitie naar een klimaatneutrale, circulaire en robuuste economie zet ook velen aan tot actie. Overall bruisen nieuwe ideeën en innovaties. Ook ondernemersorganisaties pleitten eerder dit jaar voor een nieuwe, actiegerichte aanpak om ervoor te zorgen dat het bedrijfsleven aan de slag kan met innovatieve oplossingen voor het klimaatprobleem. Het komende decennium moeten en kunnen grote stappen worden gezet, wereldwijd én in Nederland.

Banken en pensioenfondsen (en hun uitvoerders) hebben al het nodige gedaan. Zo wordt de impact op het klimaat meegewogen in onze krediet- of investeringsbeslissingen en zijn we transparant over onze eigen activiteiten en de impact daarvan op het klimaat. Met name de pensioenfondsen spelen als

aandeelhouder een actieve rol bij de keuzes die bedrijven maken rondom bijvoorbeeld de energietransitie. We ondersteunen koplopers en proberen knelpunten voor de financiering van duurzame projecten op te lossen en financieren steeds meer groene investeringen, bijvoorbeeld via innovatieve green bonds, waardoor projecten mogelijk worden gemaakt op het gebied van waterbeheer, energie-efficiency, verduurzaming van vastgoed en (infrastructuur voor) duurzame energie. We werken met de Nederlandse financiële sector momenteel hard aan een methode om de indirecte impact van onze kernactiviteiten op het klimaat, zoals hypotheek, bedrijfskredieten en beleggingen, in beeld te brengen. Samen met DNB zoeken we het internationale debat hierover op. De Nederlandse financiële sector loopt daarin internationaal voorop. Met goed inzicht in impact kunnen financiële instellingen hun dienstverlening aan de meest vervuilende economische activiteiten uitfasen en gericht meebouwen aan de economie van de toekomst.

De komende jaren willen we veel bereiken. Als de overheid een helder en breed gedragen toekomstperspectief biedt en kiest voor effectieve publiek-private samenwerking, kunnen we gezamenlijk de duurzame transitie handen en voeten geven. Het gaat om de contouren van een klimaatneutrale en circulaire economie op weg naar 2050 waarbij de internationale afspraken als uitgangspunt dienen. Denk daarbij aan concrete en tussentijdse doelstellingen voor CO₂-uitstoot, groei van duurzame energie en energiebesparing, waar mogelijk vastgelegd in wetgeving. Dat biedt heldere kaders voor sectoren als landbouw, energie, industrie, mobiliteit en de bouw. Consequente toepassing van het beginsel ‘de vervuiler betaalt’, een hogere CO₂-prijs en beëindiging van alle (indirecte) subsidies op fossiele brandstoffen zorgen ervoor dat duurzame energie door de markt wordt opgepakt. Stimulering van koplopers versnelt deze transitie.

Dit alles vraagt ook een structureel andere inrichting van de financiering van onze economie en samenleving. De opzet van de overheidsbegroting en de regelgeving voor de financiële sector bevorderen nu niet het soort grootschalige lange termijn-investeringen die nodig zijn voor de transitie naar een robuuste, circulaire en klimaatneutrale economie. De combinatie van financiering van deze verduurzaming door banken enerzijds en door pensioenfondsen anderzijds is voor verbetering vatbaar. We moeten hier op zoek naar nieuwe wegen en inrichtingen. Ook de financiering van sociale innovatie vraagt om aandacht gezien de terugtrekkende beweging van de overheid. De financiële sector heeft hier de eerste stappen al gezet (denk bijvoorbeeld aan social bonds) en nodigt de overheid uit om deze veranderingen samen met ons en het bedrijfsleven vorm te geven.

Wij zullen onze inspanningen in de komende jaren vergroten. Dat geldt bijvoorbeeld voor de financiering van duurzame energie. Maar ook de

verduurzaming van vastgoed is een omvangrijk en sectorbreed project. Naast onze bijdrage aan het doel om in 2023 alle kantoorpanden in Nederland tenminste van energielabel C te voorzien, zoals de wetgever vraagt, willen we ook particuliere huizenbezitters actief ondersteunen om zelf flinke stappen te kunnen zetten. En we spannen ons in om economische sectoren te (helpen) verduurzamen, zoals bijvoorbeeld de melkveehouderij, de glastuinbouw en de (chemische) industrie.

Deze ambities gedijen het beste als de overheid, het bedrijfsleven en de financiële sector de handen ineen slaan. Denkbaar is om hierover afspraken met elkaar te maken. Dat helpt om, in samenwerking met instellingen als NLII en het (op te richten) Invest-NL, een innovatief en robuust financieringslandschap te creëren. Wij kijken uit naar een vruchtbare samenwerking met een nieuw kabinet.

Peter Blom, Triodos Bank

Else Bos, PGGM

Kees van Dijkhuizen, ABN AMRO Bank NV

Wiebe Draijer, Rabobank

Carel van Eykelenburg, BNG Bank

Karl Guha, Van Lanschot Bankiers

Ralph Hamers, ING

René van de Kieft, MN

Gerard van Olphen, APG Groep

Maurice Oostendorp, Volksbank NV

Jurgen Rigterink, FMO

Menno Snel, Nederlandse Waterschapsbank NV

Paulus de Wilt, NIBC Bank